

HAQIQIY ZIYOLI YOKI BARCHANING RAHMATILLA AKASI...

Shoira Axmedova

*BuxDU, o‘zbek tili va adabiyoti kafedrası
professori, filologiya fanlari doktori*

Mustaqil yurtimizning nomini ko‘tarishga, uning sha‘nini yuksaltirishga intilayotgan insonlar olimu ulamolar orasida juda ko‘p, negaki, “ Vatan bir bog‘dir. Vatanning sodiq farzandlari bu bog‘ni o‘z yurak qonlari bilan sug‘ormaklari darkordir”,-degan edi jadid bobolarimizdan biri. Nazarimizda bu bog‘ni gullatadigan, taraqqiy ettiradigan farzandlari orasida ziyolilarning o‘rni juda katta. “Ziyoli o‘lmak g‘oyat mushkul bir narsadir,-deb yozgan edilar Munavvarqori.- Ziyoli millat, Vatan nima edig‘ini bilur va ziyoli millat uchun jonini, molini fido etar va millatning taraqqiysi uchun doimo harakat etar.Vaqt kelganda, millat uchun o‘zini halokat vartasina tashlamakka muhayyo bo‘lur. Sizning bilmagingiz lozimdirki, bizning millatimizg‘a sado va so‘z birlan ziyoli nomini olg‘on insonlar lozim emas. Balki, xizmati, harakati, yordami va himmati birlan ziyoli nomini olg‘on insonlar lozimdir...”. Ana shunday millatning rivoji uchun doim harakat qilib kelgan haqiqiy ziyolilardan biri, ilm yo‘lidan o‘zga yo‘lni tan olmagan olim va INSON Rahmatilla aka Barakayevdir.

R. Barakayev ustozdagi men qadrlaydigan eng ajoyib fazilatlardan biri bu Xokisorlik. Hammaga birday munosabatda bo‘lish. O‘zim guvoh bo‘lganim, ish bilan qaysi viloyatdan bo‘ladimi, xoh Farg‘ona, xoh Xorazm, xoh Qarshi, qaysi viloyatdanligidan qat‘i nazar ochiq yuz bilan qarshi oladilar, tadqiqotchilarga kerakli yo‘l topib berib, mushkullarini oson qiladilar.

Ustozdagi biz qadrlaydigan (nazarimda, barcha e‘tirof etadi buni) ikkinchi fazilat bu - Xushmuomalalik. Rahmatilla aka hammaga birday muomala qilishlarini bir necha marta kuzatganman. Barchaga bir xil mulozamat qilish, e‘tiborli bo‘lish oson emas. Menimcha, bu fazilat u kishiga oilada- ota –onadan yuqqan bo‘lsa kerak. Negaki, u kishining opalari bilan bir ko‘chada yashaganmiz. Otamning hovlilariga yaqin edi uylari, doim xushsurat, Naim amakimizga kelin bo‘lib tushgan bu yanga sizni xushmuomalalik bilan qarshi olar edilar, hozir sakson yoshdan oshgan bo‘lsalar ham hammaga jon-jonlab gapiradilar. U kishining sevimli ukalaridan biri Rahmatilla aka ham doimo tabassum bilan ko‘nglingizni olishga, qanaqa yumushingiz bo‘lsa, chin dildan ko‘mak berishga oshiqadilar. Shuning uchun bo‘lsa kerak, uzoq yillardan beri institutda ilmiy kotib vazifasini chin dildan o‘tab kelmoqdalar. O‘z ishlariga o‘ta mas‘uliyat bilan qaraydilar. Qachon borsak, kabinetda ko‘ramiz, hatto hech kim ishga kelmagan taqdirda ham ustozni ish

o‘rnidan topasiz. Institutga keladigan tadqiqotchilar shuning uchun to‘g‘ri Rahmatilla akaning kabinetlariga qarab keladilar.

Olimning yana bir barcha uchun ibrat bo‘ladigan jihatlari - bu Ustozlarga hurmat ko‘rsatish. Ustozlarni qadrlashni biz Rahmatilla akadan o‘rgansak bo‘ladi. Bir kuni 2010-yillar, doktorlik dissertatsiyam tashvishlari bilan yurgan kezlarim. Ustozim, akademik B.Nazarov (Oллоh rahmatiga olsin!) bilan instituga kirib kelar ekanmiz, ustoz, avval, Rahmatillaning xonasiga kiraylik-chi, nima gap? deb meni kabinetga boshladilar. Kompyuterda ishlab o‘tirgan Rahmatilla aka: - E, keling, keling, Baxtiyor Aminovich, deb ustoz bilan quyuq so‘rashib, bir piyola choy berib o‘tirishga undadilar. So‘rashib bo‘lgandan keyin, “Mana bu kitobni sizga bir tadqiqotchi qo‘yib ketdi, mana bu qog‘oz qaysidir institutdan sizga kelgan ekan” deb domlaga bir kitob bilan varaqni uzatdilar. Yangiliklar haqida biroz gaplashib, keyin ustozning kabinetlariga yo‘l oldik. Zinapoyadan chiqarkanmiz, “- Ko‘rdingizmi, hamma xabarlar, yangiliklar Rahmatillada bo‘ladi. Shuning uchun ishga keldikmi, avval, Rahmatillaga uchraymiz. O‘z ishiga bunday mas‘uliyat bilan qaraydigan odamlar bugungi kunda juda kam-da, deb qo‘ydilar.

Xuddi shunday holatni akademik To‘ra Mirzayev, yirik navoiyshunos olim Ibrohim Haqqulovlar bilan suhbatlarda ham kuzatganman. Ayniqsa, Rahmatilla aka To‘ra Mirzayevni otalaridek hurmat qilardilar, doim avaylab-asrashga harakat qilardilar, mehribonlik ko‘rsatardilar. Ustozlarga e‘tibor va hurmat-izzatni bugun muborak 70 yoshini qarshilayotgan olimdan o‘rgansak arziydi.

Buyuk rus muallimi Suxomlinskiydan hayotingizda nimani eng muhim deb hisoblaysiz deb so‘raganlarida “Bolalarga muhabbat” deb javob bergan ekan. Bolalar yozuvchilar, shu bilan birga bolalar adabiyotining tadqiqotchilari, tanqidchilarida ham ayni shu fazilat bo‘lishi lozim. Ustozimiz, professor O.Safarov shu fazilatni o‘zlarida jamlagan, bolajon katta olim edilar (Oллоh rahmat qilsin!). Bolalar adabiyotining nozik kuzatuvchisi, tanqidchisi R.Barakayevda ham ustozimizdagi ayni shu xislat ustuvor ekanligini ko‘ramiz. Shaxsiyatlaridagi bolajonlik ijodiy faoliyatlariga ham ko‘chgan. Olimning bolalar adabiyotiga bag‘ishlangan qaysi tadqiqotlari, maqola yoki taqrizlarini olib qaramang, bolalarga, ularning adabiyotiga muhabbat hissi yuqori ekanligini ko‘ramiz. Rahmatulla Barakayev o‘z tadqiqotlarida G‘afur G‘ulom, Zafar Diyor, Quddus Muhammadiy, Quddrat Hikmat, Po‘lat Mo‘min, Xudoyberdi To‘xtaboyev, Tursunboy Adashboyev, Anvar Obidjon, Abdurahmon Akbar, Dilshod Rajab kabi ijodkorlarning merosini sidqilidan o‘rganib kelayotganlari fikrmizga misol bo‘la oladi. O‘zbek bolalar adabiyotining tadqiqida R.Barakayev va u kishi yetishtirayotgan shogirdlarining hissasi katta. Ana shunday fidoyi, e‘tiborli, ilm-fan yo‘lida barchaga birday e‘tibor bilan qaraydigan, shirin so‘zini ayamaydigan Rahmatilla akadek olimlarning, shu

bilan birga fan yo‘lida fidoyilik ko‘rsatgan yirik ustozlarning hayot yo‘lini o‘rganish, ular haqida maqola, esse, kitoblar yozish kelajakdagi vazifalardan biridir, shu bilan birga yosh avlodni komil inson qilib tarbiyalashda juda muhimdir. 100 yoshingizni birgalikda nishonlash Sizga va barchamizga nasib etsin, USTOZ!